

PASSEND MAATWERK

EEN MOTIEF ACHTER DE MOTIE?

07 JANUARI 2020

INHOUD

DE AANLEIDING	3
MOTIE VAN HET LID RAEMAKERS C.S.	5
WETSVORSTEL AANPASSING PARTICIPATIEWET	6
OORDEEL DURFHUIS	12
EEN MOTIE	13
MEMORIE VAN TOELICHTING DURFHUIS	14
TECHNISCHE VRAGEN BETREFFENDE DE TEGENPRESTATIE	16

Binnenkort:

Simpel Switchen

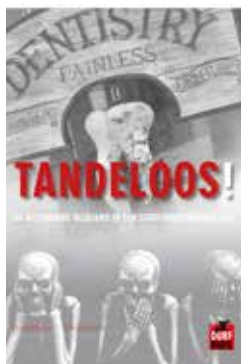
Overige naslagwerken en rapporten:

Tandeloos! De bijzondere bijstand in een sterfhuisconstructie

Onschuldig in de schulden

Individuele inkomensloes. Het categoriaalmaatwerk in de glazen bol

Werkwijzer Verrekenen inkomsten uitkering Participatiewet

DE AANLEIDING

“Het kabinet beoogt een inclusieve samenleving, waarbij mensen zoveel mogelijk meedoen in betaald werk, en als dat (nog) niet mogelijk is via andere vormen van participatie. Het is van belang dat mensen in de bijstand regelmatig worden gezien en gesproken en dat gemeenten samen met hen onderzoeken welke ondersteuning nodig is. De kabinetsreactie is o.a. een reactie op de motie Raemakers c.s. die verzoekt het kabinet om, binnen de bij gemeenten voor participatie beschikbare middelen, te verkennen niet langer óf maar hoe gemeenten mensen in de bijstand een niet-vrijblijvend aanbod kunnen doen dat bij hen past.”

Stichting Durfhuis en Frankhuis & Twistvliet financieel en juridisch adviseurs hebben kennis genomen van deze ambitie en vanuit perspectief van de doelgroep gekeken naar de haalbaarheid en wenselijkheid van de kabinets benadering.

De motie gaat uit van haalbaarheid binnen bestaande wettelijke kaders. Het kabinet kiest voor een overbodige aanscherping van de wet.

Er wordt geen oplossing genoemd voor het probleem van de armoedeval. Zou die oplossing er wel zijn maak je het voor werklozen als overheid mogelijk naar vermogen mee te doen in de samenleving en is een deel van de ambitie bereikt.

Het kabinetsvoorstel biedt geen enkel houvast m.b.t. tot een passend, persoonsgebonden aanbod dat leidt tot uitstroom uit de bijstand anders dan het verplichten van extra gesprekken met de ambtenaren die mede veroorzaker zijn van het gebrek aan uitstroom uit de uitkering, dit lijkt ons geen constructieve route. 20 jaar re-integratie ervaring heeft geleerd dat gemeenten geen passend aanbod hebben om het beoogde doel te realiseren omdat iedere vorm van eigen initiatief ontmoedigd wordt.

Wat moet worden verstaan onder een niet vrijblijvend aanbod dat past bij de persoon? Durfhuis is van mening dat werkloosheid geen sociaal maar een economisch probleem is, al begrijpen we na bestudering van de totstandkoming van de Algemene Bijstandswet de huidige positie.

In onze bijdrage bieden we oplossingen die zonder aanpassingen in wetgeving nu realiseerbaar zijn en die als bonus ook nog eens budgettair neutraal zijn, vooropgesteld dat alle relevante ministeries, dus niet alleen MINSZW, bereid zijn mee te doen.

We beseffen, omdat burgerinitiatief niet voor de hand ligt in het wetgevingsproces, dat onze insteek op veel punten afwijkt van de reguliere procedures maar vertrouwen erop dat de goede lezer de toegevoegde waarde van onze standpunten op waarde zal schatten. Dat onze insteek vragen oproept is duidelijk, we komen het verhaal graag toelichten.

Met vriendelijke groet,
de samenstellers

**WE CANNOT SOLVE OUR PROBLEMS
WITH THE SAME THINKING WE USED
WHEN WE CREATED THEM**

ALBERT EINSTEIN

MOTIE VAN HET LID RAEMAKERS C.S.

Voorgesteld 24 september 2019, Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 34 352, nr. 173 2

De Kamer,
gehoord de beraadslaging,

constaterende dat veel mensen die langdurig in de bijstand verkeren vaak langere tijd niet worden gezien en gesproken door gemeenten;

constaterende dat maar liefst 60% van de mensen in de bijstand in de veronderstelling verkeert dat ze ontheven zijn van een sollicitatieplicht, terwijl dit in de realiteit slechts geldt voor 10% van de mensen;

overwegende dat dit maatschappelijk gezien onaanvaardbaar is;

overwegende dat iedereen in de bijstand een passende vorm van ondersteuning moet krijgen bij re-integratie vanuit het principe van sociale activering en geholpen wordt om weer actief mee te doen in de maatschappij;

overwegende dat mensen in de bijstand vanuit het principe van wederkerigheid er alles aan moeten doen om actief op zoek te zijn naar werk of, als dit niet mogelijk is, anderszins een bijdrage te leveren aan hun ontwikkeling en de samenleving;

verzoekt het kabinet, binnen de bij gemeenten voor participatie beschikbare middelen te verkennen niet langer óf maar hóé gemeenten mensen in de bijstand een niet-vrijblijvend aanbod kunnen doen dat bij hen past, waarbij de sociale activering ten behoeve van de eigen ontwikkeling en de wederkerigheid zoals omschreven in de huidige tegenprestatie goed ingebed zijn;

verzoekt het kabinet tevens, daartoe aan de voorkant met gemeenten afspraken te maken over de gemeenschappelijke opgave om meer mensen uit de bijstand naar een passend aanbod te begeleiden, waarbij breder wordt gekeken naar best practices en alle maatschappelijke kosten en baten voor mensen in de bijstand;

verzoekt het kabinet, voorts als aanbod te beschouwen een baan, een leer-werk- en re-integratietraject, een stage, vrijwilligerswerk, een studie/taalcursus tot ten minste niveau 1F, schuldhulp, mantelzorg onder bepaalde voorwaarden of een traject in de huidige tegenprestatie, waaruit de gemeente de keuze kan maken wat in het individuele geval als best passend aanbod wordt gezien;

verzoekt het kabinet, verder daarbij bijzondere aandacht te hebben voor de positie van alleenstaande ouders met kinderen onder de 4 jaar;

verzoekt het kabinet, ten slotte de Kamer hierover gelijktijdig met de kabinetsreactie op de evaluatie van de taaleis en de tegenprestatie te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Raemakers Nijkerken-de Haan Peters Bruins

WETSVOORSTEL AANPASSING PARTICIPATIEWET.

MinSZW documentatie

https://www.internetconsultatie.nl/verbeteren_ondersteuning_bijstandsgerechtigden

(IAK)

<https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vkngnt17vcw9>

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen.

Het kabinet streeft een inclusieve samenleving na, waarin mensen zoveel mogelijk meedoen in betaald werk, en als dat niet mogelijk is via andere vormen van participatie zijn betrokken. De Tweede Kamer heeft bij motie Raemakers c.s. van 24 september 2019 het kabinet verzocht om,

1. binnen de bij gemeenten voor participatie beschikbare middelen,
2. te verkennen niet langer of maar hoe gemeenten mensen in de bijstand een

niet-vrijblijvend aanbod kunnen doen dat bij hen past, waarbij de sociale activering ten behoeve van de eigen ontwikkeling en wederkerigheid zoals omschreven in de huidige tegenprestatie goed ingebed zijn.

Bij brief van 20 november 2019 heeft de staatssecretaris van SZW aangekondigd dat zij de

uitgangspunten van voornoemde motie met als doel dat gemeenten alle bij standsgerechtigden een passend aanbod doen, zal verankeren in de wet.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/11/20/kamerbrief-uitvoering-motie-raemakers>

Betreft Uitvoering motie Raemakers c.s. over meedoen vanuit de bijstand Pagina 1 van 5 Aanleiding. Ik streef een inclusieve samenleving na, waarin mensen zoveel mogelijk meedoen in betaald werk, en als dat niet mogelijk is via andere vormen van participatie zijn betrokken.

De gesprekken met gemeenten en bijstandsgerechtigden sterken mij erin dat de meeste mensen ook graag willen meedoen en zich daarvoor willen inspannen. Ik sta voor een overheid die mensen ondersteunt bij hun inspanningen, initiatief stimuleert en beschermt waar dat nodig is.

Het is belangrijk dat mensen in de bijstand meer perspectief krijgen om weer aan het werk te komen en mee te doen. Langdurige afhankelijkheid van de bijstand kan leiden tot sociaal isolement en vergroot de kans op schuldenproblematiek. We mogen mensen niet anoniem langs de kant laten staan, het gaat erom mensen bij de samenleving te betrekken.

Gemeenten en bijstandsgerechtigden zelf spelen hierbij een cruciale rol. Ik lees dit ook terug in de overwegingen bij de motie Raemakers c.s.1 .

De motie verzoekt het kabinet om, binnen de bij gemeenten voor participatie beschikbare middelen, te verkennen niet langer óf maar hoe gemeenten mensen in de bijstand een niet-vrijblijvend aanbod kunnen doen dat bij hen past. De motie benadrukt zowel het belang van sociale activering ten behoeve van de eigen ontwikkeling als de wederkerigheid, zoals omschreven in de huidige tegenprestatie.

Het aanbod kan bestaan uit

- een baan,
- een leer-werk- en re-integratietraject,
- een stage,
- vrijwilligerswerk,
- een studie/taalcursus tot ten minste niveau 1F,
- schuldhulp,
- mantelzorg onder bepaalde voorwaarden of
- een traject in de huidige tegenprestatie, waaruit de gemeente de keuze kan maken wat in het individuele geval als best passend aanbod wordt gezien.

In deze brief informeer ik u over de wijze waarop ik invulling wil geven aan deze motie en de verankering daarvan in de wet. Ik leg daarbij gezien de samenhang ook de relatie met mijn toezegging om uw Kamer voor de begrotingsbehandeling te informeren over de tegenprestatie en de evaluatie taaleis 1 Kamerstuk 34 352 nr. 173 2 Ik geef daarmee ook invulling aan het tweede deel van de motie Becker/Heerma (Kamerstuk 32 824 nr. 228) waarin wordt verzocht afspraken te maken over de taaleis en tegenprestatie, met bijzondere aandacht voor voormalig inburgeraars die nu in de Participatiewet zitten. En de motie Heerma/Becker (Kamerstuk 35 000 XV nr. 51) waarin de regering verzocht werd om met gemeenten harde afspraken te maken over hoe nieuw- en oudkomers meer geactiveerd en begeleid zullen worden naar werk door meer gebruik te maken van het bestaande instrumentarium. Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen Afdeling Generieke Participatievoorzieningen Datum 06-11-2019 Onze referentie 2019-0000164045 Pagina 2 van 5 Opvattingen over de Tegenprestatie

De Participatiewet regelt dat de gemeenteraad bij verordening regels stelt met betrekking tot het opdragen van een tegenprestatie. Het college heeft veel beleidsvrijheid in de wijze waarop de tegenprestatie wordt uitgevoerd. Ik heb gemerkt dat er sterke beelden bestaan over de tegenprestatie in de Participatiewet. Voor een zuivere discussie is het van belang de onderliggende motieven te kennen.

Daarom ben ik samen met de VNG in gesprek gegaan met vertegenwoordigers van 45 gemeenten over de uitvoering van de tegenprestatie. Ik ben ook nagegaan wat de opvattingen van mensen in de bijstand en het algemene publiek over de tegenprestatie zijn.

Gemeenten vinden het belangrijk ook mensen die langdurig in de bijstand verkeren te ondersteunen bij participatie en hen bij de samenleving te betrekken. Zij geven hier invulling aan door het bieden van

- re-integratietrajecten,
- sociale activering of
- een traject in het kader van de tegenprestatie.

Gemeenten gaan heel verschillend om met de tegenprestatie, zo bleek uit onderzoek van het CBS³. Uit de gesprekken blijkt eveneens dat gemeenten de aard van de tegenprestatie verschillend interpreteren.

Sommige gemeenten merken vrijwilligerswerk aan als tegenprestatie, andere gemeenten spreken alleen van een tegenprestatie als het gaat om een activiteit die wordt opgedragen. Ook zijn er gemeenten die aangeven mensen actief te betrekken door sociale activering en de tegenprestatie niet toe te passen.

Gemeenten benadrukken meer te willen doen om de doelgroep met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt te activeren. Daarbij moet er aandacht zijn voor persoonlijke omstandigheden. Uit het kwalitatieve onderzoek onder algemeen publiek en bijstandsgerechtigden blijkt draagvlak voor het leveren van een tegenprestatie 'naar vermogen' (zie de bijlage: Opvattingen over de tegenprestatie in de bijstand).

Wie wel en niet in staat is om wat te doen moet goed worden onderzocht. Want het leveren van een tegenprestatie kan bijstandsgerechtigden veel opleveren, vooral op het vlak van persoonlijke ontwikkeling en waardering. Op de vraag of de tegenprestatie voor iedereen een verplichtend karakter zou moeten hebben geven respondenten een genuanceerd antwoord.

Men geeft aan dat er geen dwang zou moeten zijn om iets te doen wat mensen niet willen of kunnen, maar tegelijkertijd moet het ook niet te makkelijk zijn om niets te doen en kan weigering van een tegenprestatie niet zomaar zonder gevolgen blijven.

Veel deelnemers vinden dat van mensen die in staat zijn om een tegenprestatie te leveren, verwacht mag worden dat ze iets naar vermogen doen.

Maatwerk toepassen is het toverwoord. De gemeente is de aangewezen partij om dit samen met bijstandsgerechtigden vorm te geven. Deze inzichten sluiten aan bij de evaluatie van de tegenprestatie in Rotterdam 4. 70% van de Rotterdammers is het ermee eens dat de gemeente een tegenprestatie van uitkeringsgerechtigden vraagt (8% is het oneens, 23% is neutraal of heeft geen mening). Net als bijna driekwart van de werkzoekenden. Het merendeel van de werkzoekenden dat een tegenprestatie levert ervaart hiervan positieve gevolgen. Deze mensen voelen zich zelfverzekerder en meer gewaardeerd door de maatschappij en hebben meer sociale contacten.

Belangrijke randvoorwaarde is dat rekening wordt gehouden met de (gezondheidssituatie van mensen. 3 Kamerstuk 34 352 nr. 143 4 Onderzoek en Business Intelligence (2017). Effecten van de tegenprestatie Rotterdam Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen Afdeling Generieke Participatievoorzieningen Datum 06-11-2019 Onze referentie 2019-0000164045 Pagina 3 van 5 Taaleis De evaluatie van de taaleis in de Participatiewet is afgerond. De rapportage treft u bij deze brief. Ik vind het verheugend dat alle stakeholders, dus óók bijstandsgerechtigden zelf, het belang onderschrijven van het leren van de Nederlandse taal om mee te kunnen doen. De taaleis, en dan met name het verplichte karakter daarvan, heeft de aandacht hiervoor versterkt. Daarnaast wordt door de inzet van trajecten het taalniveau verhoogd. Naast deze conclusies wordt geconcludeerd dat uitstroom uit de bijstand als direct gevolg van de taaleis niet kan worden aangetoond. Dat kan niet geheel geweten worden aan de werkwijze van de taaleis.

Om uitstroom te bereiken spelen namelijk ook vaak andere belemmeringen **(zoals gezondheid, scholing en schulden)** een rol.

Bovenal is het van belang mensen te kennen en op maat te ondersteunen. Daarnaast sluit de in de Participatiewet voorgeschreven werkwijze rondom de taaleis op een aantal punten niet aan bij de behoefte van gemeenten. Uit de evaluatie komt naar voren dat de effectiviteit van de taaleis groter zou kunnen zijn als gestreefd kan worden naar een haalbaar taalniveau per cliënt. Hoger dan de huidige taaleis indien mogelijk om re-integratie makkelijker te maken en alleen een lager taalniveau als de leerbaarheid bewezen onvoldoende wordt geacht om het niveau te kunnen halen.

Hierbij kunnen naast uitstroom uit de bijstand naar werk ook andere vormen van activering en participatie een doel zijn. Taal leren in samenhang met of geïntegreerd in andere activiteiten kan dan juist wenselijk zijn en vraagt om stroomlijning van de toepassing van de taaleis, tegenprestatie en re-integratie instrumentarium zodat gemeenten conform de motie Raemakers c.s. een passend aanbod kunnen doen. Dit is ook congruent met de vernieuwing van het inburgeringsstelsel waar taalniveau B1 minimaal nodig is om mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving en gericht is op participatie. Voor degenen voor wie dit niet haalbaar is zijn er mogelijkheden om op een lager niveau in te burgeren, eveneens gericht op meedoen. Zowel uit de evaluatie als uit gesprekken met gemeenten komt naar voren dat gemeenten zich in dit streven belemmerd voelen door de Participatiewet. Inzet op participatie ik vind het belangrijk dat we mensen bij de samenleving blijven betrekken.

De evaluatie van de taaleis en de gesprekken over zowel de taaleis als de tegenprestatie laten zien dat er brede steun is bij bijstandsgerechtigden, het algemene publiek en gemeenten voor een inzet die er op is gericht dat niemand onnodig langs de kant blijft staan en dat we sociaal isolement voorkomen. Hiervoor is een gestroomlijnde aanpak nodig (taaleis, tegenprestatie en re integratie).

Gemeenten hebben op grond van de Participatiewet (artikel 9) reeds de instrumenten om mensen te ondersteunen bij participatie, door het bieden van een re-integratietraject, sociale activering en in de vorm van een tegenprestatie. Zij hebben een grote mate van beleidsvrijheid om hier in overleg met bijstandsgerechtigden invulling aan te geven. Het doel om op basis van niet vrijblijvende wederkerigheid een bijdrage te leveren aan de samenleving en het doel van meedoen in de samenleving hoeven elkaar daarbij niet uit te sluiten en kunnen elkaar juist versterken.

Het gaat erom dat gemeenten actief het gesprek voeren met alle bijstandsgerechtigden om te bezien op welke wijze zij op maat kunnen worden ondersteund. Maatwerk betekent rekening houden met de mogelijkheden van mensen, zoals bijvoorbeeld de gezondheidssituatie en het hebben van jonge kinderen (onder de vier jaar).

Uit de evaluatie van de Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen Afdeling Generieke Participatievoorzieningen Datum 06-11-2019 Onze referentie 2019-0000164045 Pagina 4 van 5 Participatiewet komt naar voren dat gemeenten in toenemende mate in gesprek zijn met mensen die langdurig in de bijstand verblijven, om mee te denken met hun participatie. Ik zie evenwel ook, daarin bevestigd door de evaluatie van de Participatiewet, dat dit nog geen gemeengoed is.

Verder blijkt dat bijna 60 procent van de mensen in de bijstand denkt te zijn vrijgesteld van de arbeidsverplichtingen. Ik vind dat ongewenst. Dit duidt er mogelijk op dat met een deel van de mensen weinig contactmomenten zijn. Ik zal met gemeenten en vertegenwoordigers van cliënten bespreken hoe wij de toepassing van de Participatiewet kunnen versterken. Waarbij we ook recht doen aan het belang en de eigen verantwoordelijkheid van mensen om te participeren. Ik constateer ook dat er soms vrees en onzekerheid is om de stap richting participatie en werk te zetten. **Met het project simpel switchen in de participatie keten wil ik er, met alle betrokken partners, alles aan doen om drempels weg te nemen.**

Om deze ontwikkeling te ondersteunen heb ik ter uitvoering van de motie Raemakers c.s. drie onderzoeken laten doen naar de kenmerken en baankansen van mensen langdurig in de bijstand, de wijze waarop gemeenten klanten in beeld brengen en wat dat oplevert.

Ook is er gekeken naar succesvolle gemeentelijke aanpakken om langdurig bijstandsgerechtigden te laten participeren. Uit deze onderzoeken blijkt dat persoonlijke aandacht doet groeien en dat mensen vaak meer kunnen dan gemeenten van te voren verwachten.

Dit sterkt mij in mijn vertrouwen dat er nog genoeg kansen zijn om ook mensen die al langdurig aan de kant staan mee te laten doen in de samenleving en op de arbeidsmarkt.

De uitgangspunten van de motie Raemakers c.s. met als doel dat gemeenten alle bijstandsgerechtigden een passend aanbod doen, worden verankerd in de wet. Ik ga graag met gemeenten in gesprek over hoe we hieraan invulling zullen geven binnen de bij gemeenten voor participatie beschikbare middelen, en wat dit betekent voor de dienstverlening.

Voorop blijft staan dat mensen in samenhang en op maat worden ondersteund, waarbij de professional in de praktijk in gesprek met de cliënt bespreekt welke ondersteuning nodig is. De meeste mensen willen graag meedoen en zich daarvoor inspannen. Als mensen echter niet willen meewerken moet het aanbod ook verplichtend opgedragen kunnen worden.

Zo behouden we het noodzakelijke draagvlak voor onze sociale zekerheid. De winst voor de mensen en voor de samenleving is groot

als het ons lukt over de schotten van de domeinen heen te kijken en de ondersteuning in samenhang aan te laten sluiten op wat mensen nodig hebben om mee te doen.

Hier ligt de toegevoegde waarde van de decentralisaties. Investeren in participatie kan veel opleveren.

Uit eerdere onderzoeken blijkt dat het aannemelijk is dat de baten van re-integratietrajecten voor mensen in de bijstand breder zijn dan alleen besparingen op uitkeringen, bijvoorbeeld als het gaat om kosten voor gezondheidszorg. Waarbij het wel zo is dat de baten zich vaak pas op de lange termijn voordoen, lastig kwantificeerbaar zijn en niet volledig neerslaan bij de gemeenten. Ik breng de maatschappelijke kosten en baten in kaart van een passend aanbod inclusief de inverdieneffecten op de bijstandsuitkeringen.

Ook wordt begin 2020 door SCP en CPB nog een onderzoek gepubliceerd over de bredere baten van een baan voor mensen die eind 2014 op de Wsw-wachlijst stonden. De uitkomsten van het gesprek met gemeenten, de 5 Kamerstuk 34 352, nr. 81. Uitgevoerde onderzoeken zijn: CBS (2018) Uitstroom uit de langdurige bijstand, De Beleidsonderzoekers (2018) Klant in Beeld en Significant (2019) Succesvol uit de bijstand. Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen Afdeling Generieke Participatievoorzieningen Datum 06-11-2019 Onze referentie 2019-0000164045 Pagina 5 van 5 resultaten van de verkenning en het onderzoek zal ik betrekken bij de uitwerking van de motie.

Ik verwacht hier in het voorjaar van 2020 een meer uitgewerkt beeld van te hebben.

Dan zal ik uw kamer nader informeren.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark

Daarnaast is een evaluatie van de taaleis uitgevoerd. Tegen deze achtergrond doet de regering een voorstel voor twee maatregelen:

1. Expliciteren van de opdracht van het college om ondersteuning te bieden aan de bijstandsgerechtigde.
2. Wijziging uitvoering taaleis.

Reactie IAK: [Beantwoording](#) van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving

**IF YOU CAN'T EXPLAIN IT SIMPLY,
YOU DON'T UNDERSTAND IT WELL ENOUGH**

ALBERT EINSTEIN

OORDEEL DURFHUIS

- De noodzaak voor gesprekken wordt alleen erkend vanuit wetenschappelijke kringen maar door re-integratiebureaus gebruikt om extra omzet te genereren.
- Niet het belang van de burger, maar dat van de gemeente lijkt hierbij leidend.
- Dit staat haaks op de belevingswereld van de burger die maar 1 doel heeft, om gezondheidsredenen zo min mogelijk of geen contact met ambtenaren te hebben omdat de ervaring leert dat met hen geen menselijke gesprekken mogelijk zijn vanwege de opdracht aan ambtenaren mensen zo hard mogelijk te sanctioneren. Dit lijkt de vertaling van re-integratie te zijn in tegenstelling tot de gedachte van MINSZW

De wetenschappelijke argumenten voor meer klantcontact kunnen valide zijn als het doel zou zijn werklozen op voet van gelijkheid i.p.v. angst te benaderen, maar zelfs dan is het een kwestie van vraag en aanbod, ofwel als ik als werkloze vind deze vorm van assistentie nodig te hebben moet ik die keus zelf in vrijheid kunnen maken en ook mijn gesprekspartner kunnen kiezen. In het wetsvoorstel heeft MINSZW deze keuze voor mij gemaakt. Het vraagt dus om een cultuuromslag onder ambtenaren en aanpassing van het serviceaanbod van de gemeente omdat het huidige gestold wantrouwen geen startpunt kan zijn van communicatie tussen burger en gemeente. Re-integratiebeleid heeft gezorgd voor een structureel verstoorde verhouding met de werkloze. De kans op succes lijkt dus marginaal omdat de bestaande p-wet al in aangescherpte opties voorziet.

Het is wetenschappelijk bewezen dat gemeenten geen betrouwbare partij zijn als het gaat om het vinden van betaald werk voor uitkeringsgerechtigden (4700 banen als resultaat van re-integratie in 2017), zeker niet als er een sanctiebeleid als stok achter de deur ligt.

Het is een groot MINSZW misverstand dat een werkloze zich afgeschreven voelt omdat hij geen contact heeft met een klantmanager. Sterker nog, veelvuldig contact wordt ervaren als een stressfactor hetgeen de uitstroom misschien lijkt te bevorderen maar als je verder kijkt, zie je dat het aantal problematische schulden ook toeneemt.

Het accepteren van betaald werk is onzinnig omdat werken niet loont, laat ons binnenkort uit te komen rapport Smpel Switchen zien. Dus zolang er geen structurele oplossing is voor de armoedeval zodat werken gaat lonen zijn alle interventies totaal zinloos.

Sociale activering ten behoeve van de eigen ontwikkeling en de wederkerigheid (is werken zonder loon dat nooit een opstap is naar betaald werk) zoals omschreven in de huidige tegenprestatie is een contradictio in terminis. Als mensen een zinvolle bijdrage leveren dient dat te worden betaald.

Geen betaling komt neer op negeren van het sanctie instrument van **“op geld waardeerbare arbeid”** waarmee werklozen op slot gezet worden door dezelfde ambtenaren die hen nu zouden moeten helpen in het kader van de wetswijziging.

EEN MOTIE...

De burger, gezien de ervaringen van 20 jaar mislukt re-integratiebeleid, adviseert de regering de werkloze een eerlijke kans te geven en verzoekt de regering;

1. Het voorliggend wetsvoorstel in te trekken omdat de huidige wet alle beschreven mogelijkheden reeds biedt,
2. Dit geldt ook voor de taaltoets, zie artikel 18b PW,
3. Beleidsmakers het recente CPB rapport te (laten) herlezen door de bril van de burger, de conclusies te accepteren en over te gaan tot afschaffing van alle inkomens beperkende maatregelen/armoedeval zodat gehoor geven aan artikel 18 lid 4 onder a PW geen financiële problemen meer oplevert voor de bijstandsgerechtigde,
4. De bijstandsgerechtigde niet te belemmeren in het nakomen van artikel 18 lid 4 onder f PW,
5. De participatieladder niet langer in te zetten in gemeentebeleid omdat die benadering mensen nodeloos negatief stigmatiseert en de afstand tot de arbeidsmarkt fundamenteel vergroot,
6. Inlichtingenplicht te herzien en in lijn te brengen met gerechtelijke uitspraken,
7. Fraudewet te herzien ten aanzien van de participatiewet,
8. Werkloosheid te zien zoals het is; een economisch probleem,
9. Te eisen dat de uitvoerders van de participatiewet die wet ook kennen,
10. Punt 9 is tevens van toepassing op beleidsmakers en bewindslieden,
11. Niet meer blind varen op de 'eigen belang' conclusies en adviezen van Divosa, VNG, Movisie, Stimulansz en Schulinck,
12. De uitvoering van artikel 18 lid onder h PW alleen in combinatie met artikel 44a PW waarbij de bijstandsgerechtigde 100% inspraak heeft in de volgen route,
13. In kaart te brengen wie er onder de participatiewet vallen; opleiding, kennis, vaardigheden, arbeidsverleden, gezinssamenstelling, persoonlijke belemmeringen,
14. Arbeidsbureau in ere herstellen: binnen elke gemeente een of meerdere arbeidsbureaus voor werknemers, werkzoekenden, werkgevers; loket voor werknemers met arbeidsbeperking; werkgevers alle vacatures verplicht aanmelden bij het arbeidsbureau, ook tijdelijk werk,
15. De kreet Duurzame Uitstroom te definiëren
16. En de volgende vraag te beantwoorden: Wanneer is men duurzaam financieel zelfstandig?
17. Het volgende artikel van De Correspondent uit 2014 te lezen;
[Het failliet van de Nederlandse werklozenindustrie](#)

En zo een basis te leggen voor een passende route richting betaald werk zodat een uitkering niet langer nodig is....

.... en gaat over tot de orde van dag.

MEMORIE VAN TOELICHTING DURFHUIS

Als je 100 werklozen vraagt of ze willen werken zal de meerderheid dat bevestigend beantwoorden. Helaas wordt die vraag door ambtenaren nooit gesteld. Ook is er geen enkele ambtenaar die bekend is met het arbeidsverleden van de werkloze en de oorzaak van werkloosheid. Sociale dienst dossiers zijn doorgaans akelig leeg op deze punten, terwijl een aantal conclusies voor de hand liggen:

1. Leeftijd boven 45 jaar
2. Oude baan is verdampt door veranderingen in de samenleving
3. Achterhaalde kennis
4. Slechte gezondheid
5. Schulden door langdurige afhankelijkheid van uitkeringen
6. Betaald fulltime werk wordt steeds schaarser
7. Kosten van levensonderhoud stijgen harder
8. Flexibele contracten bieden geen financiële stabiliteit in de zin van toereikend om een huishouden van draaiend te houden
9. Ontbrekende financiële buffer voor tegenslagen
10. Falend lokaal armoedebeleid
11. Werken in combinatie met een aanvullende uitkering en loonkostensubsidies veroorzaakt structurele financiële achteruitgang (armoedeval) en belastingschuld
12. Eigen initiatief of plannen voor ondernemerschap wordt standaard gezien als mogelijke fraude en is niet bespreekbaar

De vraag is dus waar de extra gesprekken over zouden moeten gaan om tot een oplossing te leiden, immers, geen van deze overwegingen maken ooit deel uit van “gesprekken” met klantmanagers. Er is nooit sprake van een dialoog op basis van begrip en gelijkwaardigheid maar slechts een monoloog o.b.v. een Divosa gesprekstechniek script waarbij iedere mogelijke reactie van de “klant” is voorgeprogrammeerd en voorzien van een standaard klantmanagers antwoord dat geen ruimte laat voor inbreng van de klant. De uitkomst van een dergelijk gesprek is daarmee voorspelbaar negatief. Iedere reactie van de klant op een in zijn ogen onzinnige reactie van de klantmanager leidt tot verhoging van de stress en mogelijke agressie tijdens een bezoek aan de afdeling Werk & inkomen.

Het aanbod van de klantmanager biedt zelden ruimte voor behalen van het door MINSZW beoogde doel, **het vinden van een betaalde baan die voldoende financiële zekerheid biedt** en de wijze waarop communicatie plaatsvindt vergroot de afstand tot de arbeidsmarkt. Praten met klanten is de basisactiviteit van een klantmanager en vraagt dus helemaal niet om extra verankering in de participatiewet bovenop wat nu al is vastgelegd en niet werkt. Ervaring leert dat als werklozen met een goed onderbouwde eigen oplossing komen dit de competentie van de klantmanager vaak te boven gaat, zeker in geval van leeftijd 45 plus..

In plaats van een aanscherping van de participatiewet in negatieve zin lijkt het ons van belang een nieuwe route te zoeken in de zin van wat het aanbod van de gemeente dient te zijn in het kader van realiseren van uitstroom en daarmee een stabiel inkomen van de werkloze. Deze discussie, uitgaande van de werkelijkheid van de 21e eeuw is tot op heden nooit gevoerd. De vraag wat nodig is om sprake te zijn van een passend aanbod is nog niet beantwoord. In plaats daarvan zijn gemeenten blijven steken in de jaren 90 van de vorige eeuw.

Dat dit vraagt om een herorientering van beleid moge duidelijk zijn. Als de invulling van de voorliggende motie zo opgepakt wordt dat serieus werk gemaakt gaat worden van vaststellen wat als passend voor een persoon moet worden beschouwd dan valt er iets voor te zeggen. De invulling van SZW is vooralsnog in dit verband ruimschoots onvoldoende en eerder meer van hetzelfde uit de vorige eeuw.

Tegenprestatie

“Passend aanbod” combineren met tegenprestatie in de zin van wederkerigheid is strijdig met staand recht omdat iedere activiteit ten gunste van derden op geld waardeerbaar werk is. De standaard reactie van ambtenaren is dat dit een kansje zou kunnen bieden op uitstroom naar betaald werk is een illusie. Dat mensen zich soms wat prettiger voelen omdat ze uit een isolement komen is deels begrijpelijk, maar een oplossing biedt het niemand. Dat isolement los je sneller en effectiever op zonder gemeentelijke dwang. Eerder is er sprake van een beetje minder negativiteit. Belangrijke lessen zijn te leren uit de visie beschreven in [waarom arme mensen domme dingen doen](#).

De gemeentelijke overheid is hier helaas echter nog lang niet aan toe. De werkelijke oplossingen liggen op terreinen die buiten de werksfeer van sociale zaken vallen.

Vandaar onze conclusie dat met de stappen die MINSZW nu zet geen invulling wordt gegeven aan de uitvoering van de motie Raemakers CS. en dat er een ander type, betrouwbare gesprekspartner zonder sanctie instrumenten moet komen dan nu bij gemeenten beschikbaar is wil de motie kunnen worden uitgevoerd.

Durfhuis, de samenstellers

Ben Koot
Peter Kamp
Doree Colenbrander

TECHNISCHE VRAGEN BETREFFENDE DE TEGENPRESTATIE

Doelstelling

1. Wat is eigenlijk het doel van de verplichte tegenprestatie zoals u van plan bent die op te leggen aan gemeenten c.q. uitkeringsgerechtigden die langdurig in de bijstand zitten?
2. Bent u zich ervan bewust dat onder deskundigen algemeen geaccepteerd is dat als mensen zelf hun eigen oplossing mogen aandragen, de kans op succes groter is?

Reïntegratie en participatie versus tegenprestatie

1. Waarom heeft de wetgever onderscheid gemaakt in de tegenprestatie en de reïntegratie en participatie?
2. Is de tegenprestatie volgens de staatssecretaris bedoeld voor uitstroom naar een reguliere baan of als reïntegratietraject?
3. Is het staatssecretaris zich ervan bewust dat er een verschil is tussen reïntegratie en participatie enerzijds en de tegenprestatie anderzijds? Zo ja, kunt u toelichten wat volgens u het verschil is?
4. Is de staatssecretaris zich ervan bewust dat er een verschil is tussen werken met behoud van uitkering en de tegenprestatie? Zo ja, kunt u toelichten wat naar uw mening het verschil is tussen beiden?
5. Is de staatssecretaris zich ervan bewust dat er een verschil is tussen verplichte arbeid enerzijds en de tegenprestatie anderzijds? Zo ja, kunt u toelichten wat naar uw mening het verschil is tussen beiden?
6. Ontslaat de staatssecretaris zichzelf met het trekken van deze grens, van de verplichting om zich in te zetten voor de arbeidsinschakeling via de gemeente voor langdurig bijstandsgerechtigden. Oftewel: zijn zij hiermee afgeschreven voor deelname aan de arbeidsmarkt?
7. Mochten de mensen die nu benaderd gaan worden in het kader van de tegenprestatie, aangeven een reïntegratietraject te willen volgen, behoort dat dan ook tot de mogelijkheden? Is hier ruimte voor (gemaakt) in het reïntegratiebudget?
8. Mensen die een opleiding willen volgen, kunnen die hiervoor budget krijgen?
9. Kunnen mensen die andere kansen zien en daarvoor een budget willen hebben, aankloppen bij de gemeente?
10. Hoe staat de staatssecretaris tegenover bijvoorbeeld een innovatiefonds voor projecten en initiatieven van burgers?

Doelgroep

11. Hoeveel mensen in Nederland ontvangen een bijstandsuitkering? Hoeveel van hen ontvangen volledige bijstand en hoeveel aanvullende bijstand? Hoeveel krijgen een aanvulling vanuit de participatiewet terwijl zij bij een (semi) overheidsinstelling werken?
12. Hoeveel keert de rijksoverheid jaarlijks uit aan bijstandsuitkeringen?
13. Hoe hebben dat bedrag en het aantal bijstandsgerechtigden zich ontwikkeld over de periode 2008-2019? Hoe zit dat met de uitvoeringskosten?
14. Wordt alleen aan mensen met een WWB-uitkering een tegenprestatie opgelegd? Of ook aan mensen met een IAOW- of IAOS-uitkering?
15. Op basis waarvan stelt men dat mensen die langer dan een jaar in de bijstand zitten, per definitie een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben? Is dat zo algemeen te stellen?

16. Kunt u een overzicht geven van het aantal mensen dat respectievelijk 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 en 10 jaar of langer in de bijstand zit?
17. Wat is de definitie van een afstand tot de arbeidsmarkt? Is het enkele feit afhankelijk te zijn van de bijstand voldoende?
18. Wat wil 'niet of nog onvoldoende actief' zeggen? Wat is onvoldoende actief? Zit hem dat in het aantal uren? De aard van de werkzaamheden?
19. Zijn activiteiten stapelbaar? Moet iemand die 20 uur werkt in loondienst of als parttime ondernemer is, ook nog deze verplichtingen gaan doen?
20. Neem bijvoorbeeld iemand die 20 uur werkt, moet die dan ook nog een tegenprestatie leveren?
21. Neem bijvoorbeeld een alleenstaande die 500 euro netto aan inkomsten heeft, wordt hij/zij dan vrijgesteld van een tegenprestatie?
22. Neem bijvoorbeeld bijvoorbeeld iemand in de Parttime ondernemen- regeling (PTO) zit, moet die nog een tegenprestatie leveren? Zo ja, vallen dan deze uren onder het uren criteria die de belastingdienst voert om te voldoen aan ondernemerschap voor de ondernemersaftrek?

Vrijwilligerswerk

23. Waarom is vrijwilligerswerk wat reeds wordt verricht, niet aan te merken als tegenprestatie?
24. Hoeveel van de bijstandsgerechtigden doet reeds vrijwilligerswerk?
25. Heeft u er zicht op wat de gevolgen voor (sport)verenigingen, buurthuizen, kinderboerderijen, etc. zijn, als dragende vrijwilligers gedwongen moeten stoppen?
26. Kregen deze mensen wel een vrijwilligersvergoeding?
27. Hoe voorkomt u dat door de verplichte tegenprestatie het onderscheid tussen een tegenprestatie leveren en taakstraf gaat vervagen?
28. Erkent u dat bijstandsgerechtigden niet hetzelfde behandeld moeten worden als mensen die een strafbaar feit hebben gepleegd?

Mantelzorg

29. Wordt mantelzorg gezien als tegenprestatie?
30. Hoeveel bijstandsgerechtigden verrichten al mantelzorg voor ouders of een direct familielid dan wel vrienden of eigen partner?
31. Hoeveel bijstandsgerechtigden die mantelzorg verrichten aan bijvoorbeeld partner of ouders worden bewust in de uitkering gehouden om te kunnen besparen op de voorzieningen uit de WMO?
32. Als iemand mantelzorg doet en daardoor als kind de beschikking heeft over de bankpas van hun ouder of hulpbehoevend volwassen kind, telt dit dan ineens als vermogen dan wel als inkomen c.q. middelen waarover de bijstandsgerechtigde beschikking heeft? Conform een uitspraak van de rechter is jatten van je ouders in het kader van de participatiewet toegestaan, hoe kijkt de staatssecretaris daar tegenaan?
33. Mantelzorg verlenen aan een eigen kind of partner met Wajong. Hoe zit dat met de vermogenstoets, immers de Wajong kent deze niet en hoe zit dat met de kostendelersnorm?

Opvoedkundige taken

34. Is de zorg van (alleenstaande) ouders voor jonge kinderen aan te merken als tegenprestatie?
35. Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben als (alleenstaande) ouder de zorg voor jonge

kinderen?

36. Klopt het dat alleenstaande ouders met kinderen tot 5 jaar uitgezonderd worden van de tegenprestatie?

37. Bent u zich ervan bewust dat een kinderdagverblijf of gastouder niet vergoed wordt vanuit de Wet kinderopvang, omdat het niet gaat om reïntegratie, werk of studie?

38. Kan de betreffende ouder de kosten (circa 8 euro, per uur, per kind) vergoed krijgen vanuit de bijzondere bijstand? Heeft u daar rekening mee gehouden?

39. Indien niet de gemeente opdraait voor de kosten van kinderopvang, acht u het wenselijk dat iemand met een bijstandsuitkering, een groot deel van het inkomen daaraan kwijt raakt?

Lichamelijke of geestelijke beperkingen

40. Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben een geestelijke beperking?

41. Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben een lichamelijke beperking?

42. In hoeverre wordt er rekening gehouden met een geestelijke of lichamelijke beperking bij het toewijzen van een tegenprestatie? Wie bepaalt wat verantwoord is?

43. Worden mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, uitgezonderd van de tegenprestatie?

44. Is het doel mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking een aangepaste tegenprestatie te bieden?

45. Zijn (sport)verenigingen en organisaties voldoende uitgerust om met geestelijke of lichamelijke beperkingen om te gaan?

46. Als de verplichte tegenprestatie leidt tot terugval of verslechtering van lichamelijke klachten, wie is daar dan verantwoordelijk voor?

47. Horen deze mensen dan niet thuis in de Wajong?

Financiering

48. Hoeveel uren ambtelijke capaciteit en daarmee geld, gaat er in de begeleiding zitten van de bijstandsgerechtigden?

49. Wat is het financieel voordeel voor de gemeenten?

50. Wie betaalt werkkleding, aangepaste (werk)plek, etc.? De (sport)verenigingen en organisaties zelf? Hebben zij daar budget voor?

51. Wat is de maximale reisafstand voor een verplichte tegenprestatie?

52. Wie betaalt de reiskosten voor de persoon die de verplichte tegenprestatie moet verrichten?

53. Indien een verklaring omtrent gedrag (VOG) nodig is, wie gaat die dan betalen? De bijstandsgerechtigde of de gemeente of de organisatie waar de tegenprestatie geleverd wordt?

54. Indien bijstandsgerechtigden een vrijwilligersvergoeding krijgen, mogen zij die houden of worden die ingehouden op hun uitkering?

55. Uitgaande van een vrijwilligersvergoeding van 1700 euro per persoon verstrekt door de gemeente, spreek je van een flinke kostenpost. Is hier rekening mee gehouden?

Juridisch/aansprakelijkheid

56. Bent u zich ervan bewust dat de gemeente aansprakelijk is voor de veiligheid en arbeidsomstandigheden bij de uitvoering van de verplichte tegenprestatie?

57. Bent u zich ervan bewust dat de gemeente ook ketenaansprakelijk is en dus iedere bijstandsgerechtigde dient te verzekeren en te voorzien van een arbodienst?

58. Bent u zich ervan bewust dat indien mensen iets werkelijk vrijwillig doen, dit niet zo is en de gemeente zich met de verplichte tegenprestatie een groot risico loopt?
59. Hoe gaat de gemeente toe zien op de veiligheid en arbeidsomstandigheden van deze bijstandsgerechtigden die een verplichte tegenprestatie doen? Kan dit ook allemaal zonder extra budget, binnen de bestaande capaciteit?
60. Of gaat de gemeente (sport)verenigingen en organisaties verantwoordelijk maken voor het toe zien op de veiligheid en arbeidsomstandigheden? Is dit juridisch getoetst?
61. Zijn of gaan gemeenten zich verzekeren, aangezien een persoonlijke WA-verzekering een ongeval tijdens de uitvoering van de tegenprestatie niet dekt? Wat kost dit?
62. Hoeveel bijstandsgerechtigden die een verplichte tegenprestatie moeten leveren, zitten in de Wsnp?
63. Conflicteert de Wsnp met de verplichte tegenprestatie? Heeft u dit juridisch laten toetsen?
64. Lever je een tegenprestatie in de kantoorwerk tijden? Of 's avonds, 's nachts of in het weekend?
65. Tellen de uren tegenprestatie buiten reguliere werktijden zwaarder mee? Bijvoorbeeld in de avonden 1,5 keer en in de nacht 2 keer?
66. Wie gaat controleren op de verdringing van arbeid? Partners wordt 'gevraagd erop te letten'. Waarom wordt dit niet aan de voorkant gedaan in plaats van clubs hiermee op te zadelen?

Begeleiding vanuit gemeente

67. Wat wordt de 'case load' van de ambtenaren die de bijstandsgerechtigden moeten gaan begeleiden? Is dat een reeel ?
68. Komt het begeleiden van bijstandsgerechtigden bovenop andere werkzaamheden van de betrokken ambtenaren? Of zijn zij hier fulltime mee bezig?
69. Hoe ziet de begeleiding er concreet uit? Is dat één keer per jaar een telefoontje of zijn dat maandelijks gesprekken, bezoek op locatie, etc.?

Opmerking

Uiteraard gaan de hierboven gestelde vragen over de verplichte tegenprestatie maar voor tegenprestatie kan men ook re-integratietraject en/of betaalde arbeid lezen. In het kader van een passend aanbod doen aan bijstandsgerechtigden conform de motie Raemakers, zou op het gebied van de re-integratie en aanbod betaald werk rekening gehouden moeten worden met wat passend is voor de bijstandsgerechtigde.

EVERYBODY IS A GENIUS

**BUT IF YOU JUDGE A FISH BY
ITS ABILITY TO CLIMB A TREE,**

**IT WILL LIVE ITS WHOLE LIFE
BELIEVING THAT IT IS STUPID.**

ALBERT EINSTEIN

COLOFON

Frankhuis & Twistvliet

Ravelijnstraat 3, 8043 PV Zwolle

www.frankhuisentwistvliet.nl

info@frankhuisentwistvliet.nl

Telefoon: 06-455 26 711

Stichting Durhuis (ANBI)

www.durfhuis.nl

info@durfhuis.nl

Auteurs

Ben Koot

Peter Kamp

Doree Colenbrander

Redactie

Frankhuis & Twistvliet in samenwerking
met Durfhuis denktank.

Vormgeving

ViVaPix

Beeldcredits

ViVaPix

DISCLAIMER

Ondanks de constante zorg en aandacht die Frankhuis & Twistvliet aan de samenstelling van deze werkwijzer besteedt, is het mogelijk dat informatie die in deze werkwijzer wordt gepubliceerd onvolledig of onjuist is.

De informatie op <http://www.frankhuisentwistvliet.nl/> wordt regelmatig aangevuld en eventuele wijzigingen kunnen te allen tijde met onmiddellijke ingang en zonder enige kennisgeving worden aangebracht.

Een derde mag geen auteursrechtelijk beschermde werken of andere in deze werkwijzer vermelde informatie openbaar maken of veeleenvoudigen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Frankhuis & Twistvliet (ook niet via een eigen netwerk).

Frankhuis & Twistvliet kan er niet voor instaan dat de informatie in deze werkwijzer geschikt is voor het doel waarvoor deze door u wordt geraadpleegd. Alle informatie wordt aangeboden in de staat waarin deze zich feitelijk bevindt en zonder enige (impliciete) garantie of waarborg ten aanzien van haar deugdelijkheid en geschiktheid voor een bepaald doel of anderszins.

Frankhuis & Twistvliet sluiten alle aansprakelijkheid uit voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die voortvloeit uit of in enig opzicht verband houdt met het gebruik van de werkwijzer, het gebruik van informatie die door middel van deze werkwijzer is verkregen.

COPYRIGHT © 2020 FRANKHUIS & TWISTVLIET